

**Българските народни песни с мотив „Девойка спасява Малта“ –
публикации, изследвания, въпроси. Част 1**
Снежанка Генчева

<http://doi.org/10.7546/BF.2.2024.02>

Литература

Ангелова-Георгиева, Росица 1961: *За народна свобода. Априлското въстание в българската народна поезия*. София: БАН [Angelova-Georgieva, Rositsa 1961: *Za narodna svoboda. Aprilskoto vastanie v bulgarskata narodna poeziya*. Sofia: BAN].

Анчев, Анатоли 1995: *Песни за Сръбско-българската война от 1885 г.* София: Май [Anchev, Anatol 1995: *Pesni za Srabsko-bulgarskata vojna ot 1885 g.* Sofia: May].

Арnaudов, Михаил 1913: Фолклор от Еленско. – *СбНУ* 27, 1–389 [Arnaudov, Mihail 1913: Folklor ot Elensko. – *SbNU* 27, 1–389].

Атанасов, Славчо 1987: *Село Насалевици, Трънско. История, география, говор*. София: Отечествен фронт [Atanasov, Slavcho 1987: *Selo Nasalevtsi, Trnsko. Istoriya, geografiya, govor*. Sofia: Otechestven front].

Божев, Ст. Д. 1891: Песни из политическия живот от Демирхисарско. Записал Ст. Д. Божев. – *СбНУ* 6, 55–63 [Bozhev, St. D. 1891: *Pesni ot politicheskiya zhivot. Ot Demirhisarsko. Zapisal St. D. Bozhev.* – *SbNU*, 6, 55–63].

Бончев, Николай 1884: *Сборник от български народни песни. Събрал Николай Бончев*. Варна: Н. Бончев, Д. Попов [Bonchev, Nikolay, 1884: *Sbornik ot bulgarski narodni pesni. Sabral Nikolay Bonchev*. Varna: N. Bonchev, D. Popov].

Боянов, Серафим 1884: *Сборник от български народни песни*. Кн. 1. *Юнашки песни за Кралевикя Марка; превзиманието на градовете Сталъка и Малта; двама братя, Петър и Павел*. София: Н. Събов и Г. Семков [Boyanov, Serafim 1884: *Sbornik ot bulgarski narodni pesni*. Кн. 1. *Yunashki pesni za Kralevikya Marka; prevzimanieto na gradovete Stalaka i Malta; dvama bratya, Petar i Pavel*. Sofia: N. Sabov i G. Semkov].

Брокгауз, Фридрих, Илья Эфрон 1904: *Энциклопедический словарь*. Т. 40а. Санкт-Петербург [Brokgauz, Fridrih, Il'ja Efron 1904: *Jenciklopedicheskiy slovar'*. Т. 40а. Sankt-Peterburg].

Вакарелски, Христо 1961: *Българско народно творчество*. Т. 3. *Исторически песни*. София: Български писател [Vakarelski, Hristo 1961: *Bulgarsko narodno tvorchestvo*. Т. 3. *Istoriicheski pesni*. Sofia: Bulgarski pisatel].

Вълчинова, Галина 1999: „Знеполски похвали“. *Локална религия и идентичност в Западна България*. София: АИ „Проф. М. Дринов“ [Valchinova, Galina 1999: „Znepolski pohvali“. *Lokalna religiya i identichnost v Zapadna Bulgaria*. Sofia: AI „Prof. M. Drinov“].

Ганева-Райчева, Валентина 2013: Фолклор. – В: Отченашек, Ярослав, Вихра Баева и др. *Речник на термините от словесния фолклор. България* [Slovník termínů slovesného folkloru. Bulharsko]. Прага – София: Етнологички институт АН на ЧР, ИЕФЕМ–БАН, 213–217 [Ganeva-Raycheva, Valentina 2013: Folklor. – In: Otchenashek, Yaroslav, Vihra Baeva i dr. *Rechnik na terminite ot slovesniya folklor. Bulgaria*. Praga – Sofia: Etnolozhki institut AN na ChR, IEFEM–BAN, 213–217].

Генчева, Снежанка 2018: *Рицари и юнаци. Йоанитите*. Силистра: Изследователски проекти [Gencheva, Snezhanka 2018: *Ritsari i yunatsi. Yoanitite*. Silistra: Izsledovatelski проекти].

Генчева, Снежанка 2019: *Тези чисти българи. Българските народни песни с мотив „Девойка спасява Малта“*. Силистра: Изследователски проекти [Gencheva, Snezhanka 2019: *Tezi chisti bulgari. Bulgarskite narodni pesni s motiv „Devoyka spasyava Malta“*. Silistra: Izsledovatelski проекти].

Генчева, Снежанка 2020: Великият магистър на малтийските рицари Йоан Павел Ласкарис и българският фолклор. – *Форум. Списание за всички*, № 5, 56–57 [Gencheva, Snezhanka 2020: Velikiyat magistar na maltiyskite ritsari Ioan Pavel Laskaris i bulgarskiyat folklor. – *Forum. Spisanie za vsichki*, No. 5, 56–57].

Генчева, Снежанка 2020а: Споменът за дъщерята на Великия магистър Йоан де Валет в малтийския фолклор и в българските народни песни с мотив „Девойка спасява Малта“. – *Известия на Научен център „Св. Дазий Доростолски“*, 12. *Златна Добруджа – мит и реалност*, 101–110 [Gencheva, Snezhanka 2020a: Spomenat za dashteryata na Velikiya magistar Yoan de Valet v maltiyskiya folklor i v bulgarskite narodni pesni s motiv „Devoyka spasyava Malta“. – *Izvestiya na Nauchen tsentar „Sv. Daziy Dorostolski“*, 12. *Zlatna Dobrudzha – mit i realnost*, 101–110].

Генчева, Снежанка 2023: Исторически сведения за Кримската война в народна песен от Силистренско. – *Известия на Научен център „Св. Дазий Доростолски“*, 14. *Фолклор – език – литература*, 35–53 [Gencheva, Snezhanka 2023: Istoricheski svedeniya za Krimskatavoyna v narodna pesen ot Silistrensko. – *Izvestiya na Nauchen tsentar „Sv. Daziy Dorostolski“*, 14. *Folklor – ezik – literatura*, 35–53].

Горов, Горо 1984: Отражение на Преображенското въстание в Странджанския песенен фолклор. – В: *Странджанско-Сакарски сборник. Доклади от Първия интердисциплинарен симпозиум Странджа Бургас, 17–19 август 1978 г.* Т. 1. Малко Търново, 352–366 [Gorov, Goro 1984: Otrazhenie na Preobrazhenskoto vastanie v Strandzhanskiya pesenen folklor. – In: *Strandzhansko-Sakarski sbornik. Dokladi ot Parviya interdistsiplinaren simpozium Strandzha Burgas, 17–19 avgust 1978 g.* Т. 1. Malko Tarnovo, 352–366].

Демирев, Владимир 2006: *Хайдутинът – мит и история. Сливенският хайдушки фолклор*. Сливен: Жажда [Demirev, Vladimir 2006: *Haydutinat – mit i istoriya. Slivenskiyat haydushki folklor*. Sliven: Zhazhda].

Димов, Венцислав 2012: *Добруджа. Памет и песни*. Добрич: Матадор 74 [Dimov, Ventsislav 2012: *Dobrudzha. Pamet i pesni*. Dobrich: Matador 74].

Динеков, Петър 1982: Исторически образи в българския фолклор. – *Български фолклор*, № 2, 3–8 [Dinekov, Petar 1982a: Istoricheski obrazi v bulgarskiya folklor. – *Bulgarski folklor*, No. 2, 3–8].

Динеков, Петър 1982а: Мит и история във фолклора. – В: *Фолклор и история*. София: БАН, 5–13 [Dinekov, Petar 1982a: Mit i istoriya vav folklor. – In: *Folklor i istoriya*. Sofia: BAN, 5–13].

Живков, Тодор И. 1970: *Български антифашистки песнен фолклор*. София: БАН [Zhivkov, Todor I. 1970: *Bulgarski antifashistki pesenen folklor*. Sofia: BAN].

Живков, Тодор И. 1975: Фолклорът като художествена култура. – *Известия на Етнографския институт и музей*, 16, 111–148 [Zhivkov, Todor I. 1975: Folklorat kato hudozhestvena kultura. – *Izvestiya na Etnografskiya institut i muzeu*, 16, 111–148].

Живков, Тодор И. 1976: Фолклористика и съвременност. – В: *Фолклорът и народните традиции в съвременната национална култура*. София: БАН, 11–17 [Zhivkov, Todor I. 1976: Folkloristika i savremennost. – In: *Folklorat i narodnite traditsii v savremennata natsionalna kultura*. Sofia: BAN, 11–17].

Живков, Тодор И. 1977: *Народ и песен. Проблеми на фолклорната песенна традиция*. София: БАН [Zhivkov, Todor I. 1977: *Narod i pesen. Problemi na folklornata pesenna traditsiya*. Sofia: BAN].

Живков, Тодор И. 1982: Фолклорната история. – В: *Фолклор и история*. София: БАН, 20–26 [Zhivkov, Todor I. 1982: Folklorната istoriya. – In: *Folklor i istoriya*. Sofia: BAN, 20–26].

Живков, Тодор И. 1987: *Етнокултурно единство и фолклор*. София: Наука и изкуство [Zhivkov, Todor I. 1987: *Etnokulturno edinstvo i folklor*. Sofia: Nauka i izkustvo].

Занетов, Гаврил 1933: Български народни песни от с. Конгаз, Бесарабия. – *Списание на БАН*, кл. ИФФО, № 45, 121–144 [Zanetov, Gavrill 1933: Bulgarski narodni pesni ot s. Kongaz, Besarabia. – *Spisanie na BAN*, кл. ИФФО, No. 45, 121–144].

Каравелов, Любен, Петр Лавров 1905: Български народни песни. Събрал Любен Каравелов. С послесловием П. А. Лаврова. – *Чтения в Императорском обществе истории и древностей российских при Московском университете*, кн. 1 (212), 95–178 [Karavelov, Lyuben, Petr Lavrov 1905: Bulgarski narodni pesni. Sabral Lyuben Karavelov. S poslesloviem P. A. Lavrova. – *Chtenija v Imperatorskom obshhestve istorii i drevnostej rossijskih pri Moskovskom universitete*, кн. 1 (212), 95–178].

Каравелов, Любен, Петр Лавров 1905а: Български народни песни. Събрал Любен Каравелов. С послесловием П. А. Лаврова. – *Чтения в Императорском обществе истории и древностей российских при Московском университете*, кн. 2 (213), 269–354 [Karavelov, Lyuben, Petr Lavrov 1905b: Bulgarski narodni pesni. Sabral Lyuben Karavelov. S poslesloviem P. A. Lavrova. – *Chtenija v Imperatorskom obshhestve istorii i drevnostej rossijskih pri Moskovskom universitete*, No. 2 (213), 269–354].

Карапетров, Петър 1893: *Материали за описание на града Панагюрище и околните му села*. Средец [София] [Karapetrov, Petar 1893: *Materiali za opisvanie na grada Panagyurishte i okolnite mu sela*. Sredets [Sofia].

Кауфман, Николай 1977: Паралели между песните на българите с мохамеданско вероизповедание и на българите с християнско вероизповедание. – В: *Родопски фолклор. Първа научна сесия по проблемите на родопския фолклор. Доклади и съобщения*. Пловдив: Христо Г. Данов 123–134 [Kaufman, Nikolay 1977: *Paraleli mezhdru pesnite na bulgarite s mohamedansko veroizpovedanie i na bulgarite s hristiyansko veroizpovedanie*. – In: *Rodopski folklor. Parva nauchna sesiya po problemite na rodopskiya folklor. Dokladi i saobshteniya*. Plovdiv: Hristo G. Danov 123–134].

Марков, Георги (отг. ред.) 2004: *История на българите. Късно средновековие и Възраждане*. София: Знание: Труд [Markov, Georgi (otg. red.) 2004: *Istoriya na bulgarite. Kasno srednovekovie i Vazrazhdane*. Sofia: Znanie: Trud].

Моллов, Тодор 2000: Акад. Юрдан Трифонов за българските исторически песни от времето на османското владичество. – *Електронно списание LiterNet*, 04.09 [Mollov, Todor 2000: *Akad. Yurdan Trifonov za bulgarskite istoricheski pesni ot vremeto na osmanskoto vladichestvo*. – *Elektronno spisanie LiterNet*, 04.09].

Моллов, Тодор 2006–2010: *Български фолклорни мотиви*. Т. 5. *Исторически песни*. Съст. Тодор Моллов. Варна: Литернет [Mollov, Todor 2006–2010: *Bulgarski folklorni motivi*. Т. 5. *Istoricheski pesni*. Sast. Todor Mollov. Varna: Litternet].

Мутафчиева, Вера 2005: *Не/Бивалици*. Кн. 4. София: Анубис [Mutafchieva, Vera 2005: *Ne/Bivalitsi*. Кн. 4. Sofia: Anubis].

Настенко, Игорь А., Юрий В. Яшнев 2005: *История Мальтийского ордена*. Кн. 1. *Из глубины веков. Госпитальеры в Святой земле, на Кипре, Родосе и Мальте XI–XVIII вв*. Москва: Русская панорама [Nastenko, Igor A., Ju. V. Jashnev 2005: *Istoriya Mal'tijskogo ordena*. Кн. 1. *Iz glubiny vekov. Gospital'ery v Svjatoj zemle, na Kipre, Rodose i Mal'te XI–XVIII vv*. Moskva: Russkaja panorama].

Недялков, Христо 1879: Народна песен. Сюлюман паша и Тодорка. – *Марица*, г. 2, № 77/27.04.1879, 7 [Nedyalkov, Hristo 1879. *Narodna pesen. Syulyuman pasha i Todorka*. – *Maritsa*, g. 2, № 77/27.04.1879, 7].

Нейков, Балчо 1985: *Факийско предание. Сборки от народния живот. За праотците на войводата Стефан Караджа*. София: Български писател [Neikov, Balcho 1985: *Fakiysko predanie. Sbirki ot narodniya zhivot. Za praottsitate na voyvodata Stefan Karadzha*. Sofia: Bulgarski pisatel].

Николов, Юрдан 1898: *Сборник от стари народни песни, пеяни в селата на Силистренско*. Събрал и издава Юрдан Николов – Слепия калипетронец. Силистра: Ю. Николов [Nikolov, Yurdan 1898: *Sbornik ot stari narodni pesni, peyani v selata na Silistrensko*. Sabral i izdava Yurdan Nikolov – Slepia kalipetrenets. Silistra: Yu. Nikolov].

Петров, Мильо 1989: *Стоян Индже войвода в живота, народните песни и литературата*. София: Отечествен фронт [Petrov, Milyo 1989. *Stoyan Indzhe voyvoda v zhivota, narodnite pesni i literaturata*. Sofia: Otechestven front].

Примовски, Анастас, Никола Примовски 1968: *Родопски народни песни*. Отбрали и редактирали Анастас Примовски и Никола Примовски. Предговор Михаил Арнаудов. София: Народна просвета [Primovski, Anastas, Nikola Primovski 1968: *Rodopski narodni pesni*. Otbrali i redaktirali Anastas Primovski i Nikola Primovski. Predgovor Mihail Arnaudov. Sofia: Narodna prosveta].

Пропп, Владимир 1958: Песня о гневе Грозного на сына. – *Вестник Ленинградского университета*. Серия истории, языка и литературы, № 14, вып. 3, 75–103. Цитирано по: Пропп, Владимир. *Сказка. Эпос. Песня*. Москва: Лабиринт, 2001, 180–222 [Propp, Vladimir 1958: *Pesnja o gneve Groznogo na syna*. – *Vestnik Leningradskogo universiteta*. Seriya istorii, yazyka i literatury, No. 14, vup. 3, 75–103. Cited by: Propp, Vladimir. *Skazka. Jepos. Pesnja*. Moskva: Labirint, 2001, 180–222].

Пропп, Владимир 1976: *Фольклор и действительность*. Москва: Наука [Propp, Vladimir 1976: *Fol'klor i dejstvitel'nost'*. Moskva: Nauka].

Путилов, Борис 1956: О некоторых проблемах изучения исторической песни. – В: *Русский фольклор. Материалы и исследования*. Москва – Ленинград: АН СССР, 63–77 [Putilov, Boris 1956: *O nekotoryh problemah izuchenija istoricheskoi pesni*. – In: *Russkij fol'klor. Materialy i issledovanija*. Moskva – Leningrad: AN SSSR, 63–77].

Путилов, Борис 1959: Песня о гневе Ивана Грозного на сына. – В: *Русский фольклор. Материалы и исследования*. Т. 4. Москва – Ленинград: АН СССР, 5–32 [Putilov, Boris 1959: *Pesnja o gneve Ivana Groznogo na syna*. – In: *Russkij fol'klor. Materialy i issledovanija*. Т. 4. Moskva – Leningrad: AN SSSR, 5–32].

Путилов, Борис 1962: Русская историческая песня. – В: *Народные исторические песни. Вступительная статья, подготовка текста и примечания Б. Н. Путилова*. Москва – Ленинград: Советский писатель [Putilov, Boris 1962: *Russkaja istoricheskaja pesnja*. – In: *Narodnye istoricheskie pesni. Vstupitel'naja stat'ja, podgotovka teksta i primechanija B. N. Putilova*. Moskva – Leningrad: Sovetskij pisatel'].

Путилов, Борис 1984: *Русская народная поэзия. Эпическая поэзия*. Ленинград: Художественная литература [Putilov, Boris 1984: *Russkaja narodnaja poezija. Epicheskaja poezija*. Leningrad: Hudozhestvennaja literatura].

Райчев, Атанас, Росица Ангелова 1973: *Народни песни от Средните Родопи*. Записал Атанас Райчев. Студия, съставяне, обработка и коментар Росица Ангелова. София: БАН [Raychev, Atanas, Rositsa Angelova 1973: *Nardni pesni ot Srednite Rodopi*. Zapisal Atanas Raychev. Studiya, sastavyane, obrabotka i komentar Rositsa Angelova. Sofia: BAN].

Романска, Цветана 1965: *Българската народна песен*. София: Наука и изкуство. [Romanska, Tsvetana 1965: *Bulgarskata narodna pesen*. Sofia: Nauka i izkustvo].

Стоилов, Антон 1926: Фолклор във в. „Марица“ (1878–1885). – *Известия на Народния етнографически музей в София*, 6, № 1–4, 27–47 [Stoilov, Anton 1926: Folklor vav v. „Maritsa“ (1878–1885). – *Izvestiya na Narodniya etnograficheski muzey v Sofia*, 6, No. 1–4, 27–47].

Стойков, Недко 1895: Песни из политическия живот. От Габрово. Записал Н. Стойков. – *СбНУ* 12, 50–53 [Stoykov, Nedko 1895: Pesni iz politicheskiya zhiivot. Ot Gabrovo. – *SbNU* 12, 50–53].

Стойкова, Стефана 1967: Отражението на действителността във фолклора. – *Език и литература*, 22, № 1, 37–48 [Stoykova, Stefana 1967: Otrazhenieto na deystvitelnostta vav folklor. – *Ezik i literatura*, 22, No. 1, 37–48].

Стойкова, Стефана 1976: Развитие и съвременно състояние на българския песенен фолклор. – В: *Проблеми на българския фолклор*. Т. 2. *Фолклорът и народните традиции в съвременната национална култура*. София: БАН, 18–29 [Stoykova, Stefana 1976: Razvitie i savremenno sastoyanie na bulgarskiya pesenen folklor. – In: *Problemi na bulgarskiya folklor*. Т. 2. *Folklorat i narodnite traditsii v savremennata natsionalna kultura*. Sofia: BAN, 18–29].

Стойкова, Стефана 1981: Към въпроса за историзма на българските исторически песенни жанрове. – *Български фолклор*, № 4, 3–10 [Stoykova, Stefana 1981: Kam vaprosa za istorizma na bulgarskite istoricheski pesenni zhanrove. – *Bulgarski folklor*, No. 4, 3–10].

Стойкова, Стефана (съст. и ред.) 1981а: *Българска народна поезия и проза в седем тома*. Т. 3. *Хайдушки и исторически песни*. София: Български писател [Stoykova, Stefana (sast. i red.) 1981a: *Bulgarska narodna poeziya i proza v sedem toma*. Т. 3. *Haydushki i istoricheski pesni*. Sofia: Bulgarski pisatel].

Стойкова, Стефана 1988: Българските хайдушки песни. Към въпроса за епическите черти в образа на хайдутина. – В: *Втори международен конгрес по българистика, София, 23 май – 3 юни 1986 г. Доклади*. Т. 15. *Фолклор*. София: БАН [Stoykova, Stefana 1988: Bulgarskite haydushki pesni. Kam vaprosa za epicheskite cherti v obraza na haydutina. – In: *Vtori mezhdunaroden kongres po bulgaristika, Sofia, 23 may – 3 yuni 1986 g. Dokladi*. Т. 15. *Folklor*. Sofia: BAN].

Стойкова, Стефана 2001: Поглед върху публикациите и проучванията на българските хайдушки и революционни песни. – *СбНУ* 61. *Български хайдушки и революционен фолклор*, 36–88 [Stoykova, Stefana 2001: Pogled varhu publikatsiite i prouchvaniyata na bulgarskite haydushki i revolyutsionni pesni. – *SbNU* 61. *Bulgarski haydushki i revolyutsionen folklor*, 36–88].

Трифонов, Юрдан 1923: Български песни с исторически спомени от XVI в. – *Известия на Народния етнографски музей в София*, III, кн. 3–4, 79–104 [Trifonov, Yurdan 1923: Bulgarski pesni s istoricheski spomeni ot XVI v. – *Izvestiya na Narodniya etnografski muzey v Sofia*, III, kn. 3–4, 79–104].

Узунов, К. 1890: Песни из политическия живот. От Рупчос. Записал К. Ср. Узунов. – *СбНУ* 2, 127–128 [Uzunov, K. 1890: Pesni iz politicheskiya zhiivot. Ot Rupchos. Zapisal K. Sr. Uzunov. – *SbNU* 2, 127–128].

Чехларов, Никола 1912: Народни умотворения, записани преди Освобождението от разни места. – *СбНУ* 26, 1–329 [Chehlarov, Nikola 1912:

Narodni umotvoreniya, zapisani predi Osvobozhdenieto ot razni mesta. – *SbNU* 26, 1–329].

Шапкарев, Кузман 1891: *Сборник от български народни умотворения*. Част 1. *Простонародна българска поезия или български народни песни*. Отд. 3. *Песни из политическия живот*. Кн. 3 и 4. София: Печатница на Либералний клуб [Shapkarev, Kuzman 1891: *Sbornik ot bulgarski narodni umotvoreniya*. Chast 1. *Prostonarodna bulgarska poeziya ili bulgarski narodni pesni*. Otd. 3. *Pesni iz politicheskiy zhivot*. Kn. 3 i 4. Sofia: Pechatnitsa na Liberalniy klub].

Шишков, С. 1890: *Песни из политическия живот*. От Ахър Челебийско. Записал С. Шишков. – *СбНУ* 2, 128–137 [Shishkov, S. 1890: *Pesni iz politicheskiya zhivot*. Ot Ahar Chelebiysko. Zapisal S. Shishkov. – *SbNU* 2, 128–137].

Vertot, L'Abbé de 1757: *The History of the Knights Hospitallers of St. John of Jerusalem, Styled Afterwards The Knights of Rhodes, and at Present, The Knights of Malta*. Translated from the French of Mons. L'Abbé de Vertot. Vol. 5. Edinburgh.

Използвани съкращения

СбНУ – *Сборник за народни умотворения, наука и книжнина* (от кн. 27, 1913 – *Сборник за народни умотворения и народопис*). София: Министерство на народното просвещение/ (след 1903) Българско книжовно дружество/ (след 1913) Българска академия на науките/ (след 1963) Издателство на БАН.

Снежанка Генчева
Институт за етнология и фолклористика
с Етнографски музей
Българска академия на науките
ул. „Акад. Георги Бончев“, бл. 6
1113 София, БЪЛГАРИЯ
sngencheva@yahoo.com